

• деякі жарти не видаються достатньо смішними, якщо не знати їх реального підтексту: так, наприклад, *Mock Turtle* – це назва страви-підробки, котра імітує дорогий черепаший суп, але готується із телятини [6]. Ось чому на оригінальних ілюстраціях Д. Тенніела *Казна-Що-Не-Черепашка* має телячу голову й плаче, коли виконує оду вечірньому супові;

• окрім того, в українському перекладі нівелюється яскравий національний колорит, адже багато символів, звичних для англійського читача, відсутні в нашій свідомості, наприклад, протистояння Лева та Однорога, що уособлює Англію та Шотландію [5].

При зіставному аналізі ми змогли переконатися в тому, що в більшості випадків трансформаційний потенціал українського перекладу містерії Л. Керолла «Аліса в країні див» вельми значний. Перекладач використовує різноманітні прагматичні, стилістичні, лексичні та інші прийоми для увиразнення мови та передачі гротескного ефекту оригіналу. Загалом зазначмо, що переклад містерії цілком адекватний англійському першотворові.

Список використаних джерел і літератури:

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua>
2. Загнітко А. П. Українська мова: Словник-довідник. 1998 / Загнітко А. П., Познанська В. Д., Омельченко З. Л., Мозгунов В. В. та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litmisto.org.ua/?p=2882>
3. Кияк, Т. Р. Перекладознавство : підручник / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 543 с.
4. Флорин С. Муки переводческие / Сидер Флорин. – М. : Высшая школа, 1983. – 184 с.
5. Онлайн-словник Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : https://en.wikipedia.org/wiki/The_Lion_and_the_Unicorn
6. Онлайн-словник Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Mock_Turtle
7. АBBYY Lingvo Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.lingvo.ua/uk>
8. When did non-white chess pieces change from red to black, and why? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <https://www.theguardian.com/notesandqueries/query/0,-200653,00.html>

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Carroll Lewis. *Alice's Adventures in Wonderland* London / Lewis Carroll. – Penguin Books, 1994, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <https://ebooks.adelaide.edu.au/c/carroll/lewis/alice/index.html>
2. Керрол Льюїс. Аліса в Країні Чудес / Керрол Льюїс. – К.: Видавництво Івана Малковича «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : http://ae-lib.org.ua/texts/carroll__alices_adventures_in_wonderland__ua.htm

Науковий керівник: к. філол. наук, доцент В. М. Кикоть

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕНОТАТИВНОГО ПЛАНУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ С. КІНГА «МЕРТВА ЗОНА»

Г. О. Меленко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Однією з ключових проблем сучасного перекладознавства є визначення та типологія перекладацьких трансформацій. Під час перекладу з англійської мови на українську перекладачі часто вдаються до трансформацій різного типу, оскільки знайти прямий лексичний відповідник у більшості випадків практично неможливо. Згідно із тлумаченням О. О. Селіванової, трансформація – це перетворення,

модифікація форми, або змісту і форми, з метою збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів тексту оригіналу і перекладу [3, с. 456].

Трансформації розрізняють залежно від мовного рівня, на якому вони використовуються, відповідно виокремлюють трансформації на фонетичному, граматичному, лексичному та прагматичному рівнях.

На лексичному рівні представлені трансформації денотативного та конотативного планів. У денотативному плані, який репрезентує понятійно-логічне ядро значення, трансформації у перекладі представляють словникові відповідники лексем, що отримують в мові перекладу неоднаковий із вихідною одиницею семний набір [3, с. 460]. До лексичних трансформацій денотативного плану відносяться кореферентні заміни, метонімічні (партонімічні, холонімічні, парто-партонімічні, гіперонімічні, гіпонімічні, еквонімічні) та метафоричні (реметафоризація, деметафоризація, трансметафоризація) трансформації.

Метою нашої статті є аналіз лексичних трансформацій денотативного плану в українському перекладі роману Стівена Кінга «Мертва зона».

При порівнянні тексту оригіналу роману Стівена Кінга «Мертва зона» і його українського перекладу виявлено низку лексичних трансформацій денотативного плану. Зокрема, перекладач часто вдається до використання кореферентних замін: *They were skating on a cleared patch of Runaround Pond in Durham* (2, p. 3) // *Дімвора* каталася на розчищеній ковзанці на Круглому ставку в Даремі (1, с. 3). У перекладі використано іменник *дімвора*, що має значення «те саме, що діти. Діти – маленькі дівчатка й хлопчики; протилежне дорослі» [3, с. 309], у той час як в оригіналі автор називає персонажів особовим займенником *they* – «third person plural used to refer to two or more people or things previously mentioned or easily identified» [Oxford English Dictionary], не акцентуючи увагу на вікових характеристиках героїв. Завдяки такій кореферентній трансформації зберігається інформативна відповідність текстів оригіналу та перекладу.

She was too tired and feeling too low to play little social games (2, p. 26) // Сейра почувала себе геть розбитою і не мала сили на безглузду світську гру в пристойність (1, с. 60). Корреферентну заміну використано при перекладі особового займенника *she* зі значенням «used to refer to a woman, girl, or female animal previously mentioned or easily identified» [4] антропонімом Сейра – ім'ям героїні твору.

Часто в тексті перекладу зустрічаються партонімічні заміни: *Tears streamed down her face, sliding over the smooth hard surface of the nighpack like rain on chrome* (2, p. 31) // По щоках її котилися сльози, зісковджуючи з грубого шару нічного крему, мов дощові краплі з хромованої поверхні (1, с. 72). Партонімічна трансформація простежується при перекладі іменника *face* зі значенням «the front part of a person's head from the forehead to the chin, or the corresponding part in an animal» [4] іменником, що позначає назву частини від цілого – щоки – «частина обличчя від вилиці до нижньої щелепи» [3, с. 529].

He put his hands on her face to stop its wild, uneasy whipping back and forth (2, p. 32) // *Герб* узяв у долоні її обличчя, щоб вона переслала так шалено й розпачливо мотати головою (1, с. 73). Партонімічна трансформація використовується при перекладі іменника *hand* із значенням «the end part of a person's arm beyond the wrist, including the palm, fingers, and thumb» [4] іменником, що означає частину від цілого – *долоня* зі значенням «внутрішній бік кисті руки» [3, с. 604].

В українському перекладі роману С. Кінга використовуються наступні гіпонімічні та гіперонімічні трансформації: *He stripped it off and stood smiling amiably at her, dressed in faded jeans and a brown sweater* (2, p. 11) // *Потім він скинув маску й став перед нею*

такий, як завжди: у вицвілих джинсах та **брунатному** светрі, з приязною усмішкою на обличчі (1, с. 19). Гіпонімічна трансформація (конкретизація) представлена у перекладі прикметника **brown** зі значенням «a colour produced by mixing red, yellow, and blue, as of dark wood or rich soil» [4] прикметником **брунатний** зі значенням «коричневий; темно-жовтий» [3, с. 124].

The cabbie, a middle-aged man with a bald head and a paunch, dropped his flag and the cab cruised up Flagg Street (2, p. 27) // Водій, середніх літ чолов'яга з лисуватою головою та чималим черевом, спустив прапорець, і таксі рушило по Флег-стріт (1, с. 62). Гіперонімічна трансформація використовується у перекладі іменника **cabbie**, що передає видове поняття і вживається у значенні «a taxi driver» [4], іменником **водій** – «той, хто водить машину, керує нею; шофер» [3, с. 718].

В українському перекладі твору особливої уваги заслуговують метафоричні трансформації, зокрема деметафоризація та трансметафоризація: *Kids were pulling into the parking lot next to O'Mike's, the local pizza-and-beer hangout (2, p. 11) // До автостоянки біля О'Майкового закладу, де продавали піцу й пиво, сходилися підлітки (1, с. 22).* Використане в оригіналі у метафоричному значенні слово **pull** – «exert force on something so as to cause movement towards oneself» [4], донорською зоною якого є ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ, перекладено українською мовою словом у прямому значенні **сходитися** – «приходити з різних місць в одне; збиратися» [3, с. 896]. Така трансформація є деметафоризацією – заміною метафори неметафорою.

The second Arab-Israeli war came and went (2, p. 47) // Спалахнув і загас другий арабо-ізраїльський конфлікт (1, с. 112). Трансметафоризація простежується у перекладі наступних пар слів: вжите в оригіналі у переносному значенні дієслово **come** зі значенням «move or travel towards or into a place thought of as near or familiar to the speaker» [4] перекладено українською мовою іншим дієсловом у переносному значенні **спалахнути** – «раптово і швидко загорятися яскравим полум'ям; займатися» [3, с. 485]. Аналогічним є переклад дієслова **go** зі значенням «move from one place to another; travel» [4] дієсловом **загаснути** – «переставати горіти, світити, світитися» [3, с. 73]. В обох випадках донорською концептосферою в оригіналі є ЛЮДИНА, а в перекладі – ВОГОНЬ.

Отже, завдяки використанню доцільних лексичних трансформацій денотативного плану в тексті перекладу повною мірою збережена інформативна відповідність оригінальному тексту, а також досягнена комунікативно-функціональна еквівалентність текстів оригіналу та перекладу.

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Науковий посібник [Текст] / І. М. Литвин – Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. – 288 с.
2. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія [Текст] / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2011. – 844 с.
3. Словник української мови [Електронний Ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua>.
4. Oxford English Dictionary [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : URL : <https://en.oxforddictionaries.com>.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Кінг, Стівен. Мертва зона / [Текст] : роман / Стівен Кінг; пер. з англ. В. Митрофанової – Київ : Видавництво «Дніпро», 1988. – 555 с.
2. King, Stephen. The Dead Zone / Stephen King. – United States, 1986. – 236 p.

Науковий керівник: канд. філол. наук С. В. Сторчеус